

CD KLASSIEK

Teksten over hoop
René Eespere

René Eespere is geen bekende naam. Ook wij hadden nog nooit van deze componist gehoord, tot de koormuziek over 'hoop' te beluisteren viel. We ontdekten dat hij in 1953 in Tallinn, de hoofdstad van Estland, werd geboren. Hij is dus een landgenoot van de beroemde componist Arvo Pärt. Aan het conservatorium van Moskou studeerde hij bij Aram Katsjaturian, onsterfelijk geworden door zijn *Sabeldans*. Later werd Eespere professor aan het Estse conservatorium en kon hij als componist tot rijping komen. Spirituele onderwerpen vormen de kern van zijn werk, zoals bij veel kunstenaars uit het Balticum, die onder het communisme leerden dat het materialisme niet de zin van het leven uitmaakt. Zijn muziek gaat over het geheim van de binnenkant van de mens, over de zin die men aan zijn leven kan en mag geven.

Diepzinnige muziek dus, maar Eespere leerde van de grote barokmeesters, Bach op kop, dat technisch knap en warmhartig emo-

tievol elkaars vijand niet hoeven te zijn. Zo staat zijn muziek op het kruispunt van de tijden: van barok tot rock, van Baltische folk tot minimalisme in de stijl van Pärt. Alles vloeit naadloos in elkaar over.

Inhoudelijk maakte de toondichter het zich met zijn koorwerk *De Spe* (over de hoop) geenszins makkelijk. Hij koos als basis immers een aantal korte Latijnse teksten van auteurs uit de oudheid zoals Seneca, Ovidius en Martialis. Ook een aantal anonieme schrijvers uit oude codices (Vossianus en Bernensis) passeert de revue en er is ook een langer gedicht, *Invocatio*, waarin de dichteres Anne Lill vertrekt van de grimmige parabel over het kiezen van de juiste deur in Kafka's *Der Prozess*.

De Spe is waardevolle en grootse muziek, die je aan het denken en mijmeren zet. Gelukkig plaatste de uitgever naast de (gezongen) Latijnse tekst niet enkel een Finse, maar ook een Engelse vertaling. Wie zijn jeugd ooit in de oude humaniora doorbracht, zal wellicht met genoegen merken dat hij of zij nog wel wat kan begrijpen van het soms prachtig geformuleerde Latijn. (JC)

René Eespere, *De Spe*, door François Soulet (tenor), Jelena Voznesenskaya (sopraan), Sauli Tiilikainen en René Soom (baritons), het Estonian Philharmonic Chamber Choir en het Tallinn Chamber Orchestra, het geheel onder leiding van Risto Joost, ERP 1909 (distributie Codaex), 22,30 euro.

CD JAZZ

Triowerk
Fred Hersch

De Amerikaanse jazzmuzikant Fred Hersch geldt als een van de beste in het genre. Hersch werkt dan ook al dertig jaar in kleine formaties met steeds wisselende bezettingen van goede collega's — Toots Thielemans of Stan Getz. Soms treedt hij zelfs solo op aan de vleugel. Op zijn nieuwste album *Whirl* (werveling) speelt hij in trio, met basgitarist John Hébert en Eric Mcpherson aan het drumstel. Een heel verfijnde combinatie die perfect op elkaar is ingespeeld en nauwgezet elkaar inleidt en ondersteunt.

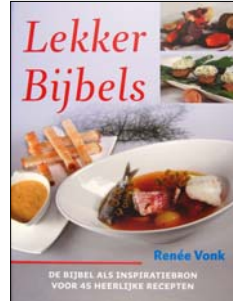
Uit die lange jaren kwamen vele opnames voort en dat ondanks de gezondheidsproblemen waarmee Hersch als HIV-patiënt al jaren kampt. Van opgeven wil hij immers niet weten. Van iemand die

een tijdlang nog zelfs geen vel papier kon vasthouden, is het nauwelijks te vatten hoe plankvast hij is gebleven en hoe lichtvoetig hij over de toetsen kan dwarrelen. Want dat is wellicht de beste definitie van wat Hersch eigenlijk doet: hij ontlokt aan de piano weerbarstige noten, die enigszins opgeschrikt zichzelf vinden in een fijnmazig kantwerk waarin als vanzelf alles in de juiste plooi valt.

Tussenin sneeuwen er verfijnde evergreens over het landschap: *You're My Everything*, *Snow is Falling*, *Blue's Midnight*, *When your Lover Has Gone*. De ene wonderbare herontdekking leidt naar de andere. En dat alles in een verbazend rustige sfeer, waarin geen woord teveel klinkt en meer wordt opgeroepen dan getoond. Uiteraard is de titelsong wat krachtiger, maar Hersch wil de luisteraar uitleggen in welke stormen hij was terechtgekomen. Meditatief eindigt de cd ten slotte met *Still Here* (ik ben er nog steeds). Dat wil wat zeggen. (JC)

Whirl, Fred Hersch (piano), John Hébert (bas), Eric Mcpherson (drums), Palmetto Records (distributie Codaex), PM2143, 22,30 euro.

BOEK NON FICTIE

Lekker Bijbels
Renée Vonk

De Nederlandse journaliste Renée Vonk is gebeten door Zuid-Frankrijk. Niet verbaasd dat ze medeoprichter is van het Nederlandse tijdschrift *Côte & Provence* en daar tot 2009 standhield als eerste hoofdredacteur. Ook op haar blog *Kijk, Zuid-Frankrijk!* komt ze openlijk uit voor haar

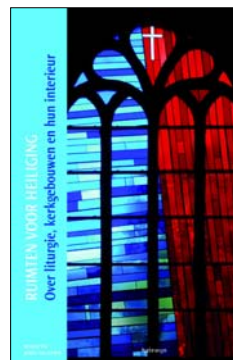
liefde voor dit mediterrane land. Met haar kennis van de keuken uit het Middellandse-Zeegebied creëerde ze haar eerste kookboek. Hoewel *Lekker Bijbels* een klassieke indeling heeft, van voorgerechten tot nagerechten, is haar specifieke afdruk duidelijk aanwezig. Vonk inspireerde zich op de Bijbel, het boek waarmee ze opgroeide.

De 45 recepten zijn telkens voraafgegaan door de originele versie van het verhaal waarop het recept is gebaseerd. Zo serveert Vonk als voorgerecht een *Tien plagensalade*. De tarwe, die niet verwoest werd omdat hij later rijpt, is een belangrijk ingrediënt van deze frisse salade. Daarna kunt u zich verwachten aan het *Koning Davids gehakt* ofwel het vogelnestje, een gehaktbal met in het midden een hardgekookt ei. En voor wie niet gek is van de bijhorende tomatensaus, kan zich overgeven aan de *Miraculeuze mosterdmayonaise*, waarbij een onooglijk mosterd-

zaadje de kracht is van deze pittige saus. Net als Mozes kunt u een overvloed aan druiven vinden voor de afsluiter *Druiventartaar uit het Eskoldal*. Al hoeft u daar geen verre reizen voor te maken, maar kunt u gewoon naar de supermarkt. (LS)

Renée Vonk, *Lekker Bijbels*, Kok, Kampen, 2009, 144 blz., 19,95 euro, ISBN 978 90 435 1712 6.

BOEK KERK

Heilige ruimte
Joris Geldhof (redactie)

De bundel *Ruimte voor heiliging* ontstond uit een studiedag die vorig jaar in Leuven plaatsvond en handelde over de relatie tussen liturgie en kerkgebouw. De nadruk ligt opmerkelijk bij eigen-

tijdse architectuur.

„Elke tijd heeft eigentijdse kerken nodig”, stelt Bert Daelemans, jezuïet en ingenieur-architect, omwonden. Hij belicht als voorbeeld de Saint-François de Molitor in Parijs. Volgens hem ‘zingt’ een kerk op een bepaalde wijze over de relatie tussen God en mens. Samuel Goyvaerts bezoekt in zijn bijdrage nog meer moderne kerken in de Franse hoofdstad als referentiepunt. Een andere bijdrage stelt het oeuvre van Dom Hans van der Laan voor, die tekende voor de abdij in Waasmunster. De artikelen richten zich op visievorming. De Brugse priester Mark Delrue verwoordt het op deze wijze: „Hoewel onmiddellijk na het Tweede Vaticaans Concilie in veel kerken het liturgische centrum werd aangepast, blijken vandaag dat de aanpassingen uit die tijd niet meer voldoen.” Zijn aanbeveling is om hedendaagse kunst

meer een plaats te geven, omdat dit de geloofsbeleving actualiseert. Enkele andere denkplaatjes bieden stof aan parochieteams en kerkraden die de handen uit de mouwen willen steken. (EDS)

Joris Geldhof (redactie), *Ruimte voor heiliging. Over liturgie, kerkgebouwen en hun interieur*, Halewijn, Antwerpen, 2011, 223 blz., 23 euro, ISBN 978 90 8528 186 3.

BOEK GESCHIEDENIS

Gewillig België
Anne Roekens

De Senaat gaf in 2004 aan het Studie- en Documentatiecentrum Oorlog en Hedendaagse Maatschappij (SOMA) de opdracht na te gaan hoe de Belgische overheden tijdens de nazibezetting reageerden op de vervolging en de deportatie van joden. Het resultaat was het lijvige rapport *Gewillig België*, waaruit Anne Roekens deze leesbare en beknopte versie voor het grote publiek distilleerde.

De conclusie luidt dat de Belgische staat een volgzame houding aannam en op zeer uiteenlopende, maar cruciale domeinen zijn medewerking verleende aan een beleid dat rampzalig was voor de

joodse bevolking, Belgen zowel als niet-Belgen.

We leren in dit boek ook over de achtergrond van het antisemitisme en hoe de staat tijdens de bezetting was georganiseerd. Bijzondere aandacht wordt besteed aan de 'evacuatie' van verdachten naar Frankrijk in mei 1940. Onder hen waren ook veel buitenlandse joden. Reeds in de aanloop van de oorlog was het asielbeleid ten aanzien van joden verstrengd. Hoofdmoot zijn de deportaties vanuit Mechelen naar Auschwitz.

Op de publicatie kwamen eertijds veel reacties. Ook wij stoten op een aantal weerbarstige elementen. Zo lezen we dat de Belgische katholieken het voorbeeld van paus Pius XI volgden en de racistische ideologie en het gebruik van geweld veroordeelden. Anderzijds zouden de katholieken doordrongen zijn geweest van het oude christelijke antisemitisme. Wellicht bedoelt de auteur het anti-judaïsme, de afkeer van de joodse religie? Maar verder in het boek lezen we dat meer dan de helft van de joodse bevolking in België aan deportatie ontsnapte door het toedoen van tal van overheden. Kinderen werden ondergebracht in instellingen, die meestal katholiek waren. „Hoewel een officiële reactie van de Kerk op de anti-joodse verordeningen uitblijft, hebben katholieke kringen dus

belangrijke ondergrondse hulp geboden om veel joden te redden”, staat er te lezen op bladzijde 99. Hoe rijmt dit alles?

De Duitse historica Insa Meinen legt in het dit jaar verschenen *De Shoah in België* op basis van Duitse bronnen andere accenten. Uit haar onderzoek blijkt dat de rol van de Belgische politie aanzienlijk kleiner was dan gedacht, terwijl die van de verschillende Duitse diensten van doorslaggevend belang was. Onder Belgische onderzoekers was voor hun betrokkenheid bij de jodenvervolging echter tot nog toe amper aandacht. (EDS)

Anne Roekens, *Gewillig België. Belgische overheden en de jodenvervolging*, De Bezige Bij, Antwerpen, 2011, 190 blz., 19,95 euro, 978 90 8542 297 6.